

Ügyvédség.

Az ügyvédek gazdasági helyzete.*

Napestig kliensek és a köz szolgálatában állunk. Beszéljünk egyszer a magunk dolgáról is. A magunk ügye nem is a mi magánügyünk csupán, a kliensek és a nemzet érdeke egyaránt, hogy az ügyvédi kar egészséges legyen.

Már pedig ma nagy beteg.

Sebésztársaim! Nyuljunk a beteghez tiszta kézzel, tudásunk teljes vértetével, gondos szeretettel, mert ha a beteg elpusztul, vele pusztulunk mi is, míg ha talpra állítjuk, segíthetünk talán magunkon, mindenesetre utódainkon.

Lássuk tehát mi a baj, melyek annak okai és hogyan lehetne azon segíteni.

I. Történeti visszapillantás.

Nincs új a nap alatt. Már a 18. században sokkal több ügyvéd volt, mint amennyi kellett. Mária Terézia királyné ezen egy 1769-ben kiadott és a kir. Kuriával közölt rendelettel akként kívánt segíteni, hogy jövőre csak az lehessen ügyvéd, aki szoros vizsgálatot tett és erkölcsi bizonyítványt hoz, a bírák szorítsák az ügyvédet rövidsége, a törvényszékek jegyzeteket vezessenek az ügyvédségről, ügyvédi büntetést országosan ki kell hirdetni stb. A Kuriának szóló királyi rendelet az ügyvédeknek tulajdonítja a sok pert. Erre az ügyvédek a következőket jegyzik meg: „Az ügyek sokasága inkább az ország törvényeinek rendszeréből nő ki, mint az ügyvédek sokaságából. Elvesztek az ország nyilvános és magános levéltárai. A bíróságok sokszor négyszáz-, sőt ötszázéves pereket látnak maguk előtt feléledni. Belekeverődnek a különféle szavatosok, a felülszavatosok, örököseik stb.“

Ekkor az egész országban 800 ügyvéd volt.

I. Ferenc 1804-ben kiadta az „Instructio pro advocatis“-t. Az ügyvédi rendtartásig, 1875-ig, ez volt az ügyvédi szabályzat.

Tulsok volt az ügyvéd a múlt század hetvenes éveiben is. A rendtartás képviselőházi tárgyalásán, 1874. évi május hó 15-én, *Matuska Péter* előadó mondta, hogy az ügyvédek tulszaporodása szociális baj nálunk; van vidéki város, ahol 50 lélekre egy ügyvéd esik; Pesten több van, mint egész Poroszországban. Dr. *Pauler Tivadar* ig. miniszter a 3 évi gyakorlatot az elszaporodás meggátlására vette fel a javaslatba, kimutatván, hogy a pesti egyetemen

* Felolvasta Szerző a „Budapesti Ügyvédi Kör“-ben 1926. évi január hó 21-én.

1800—1825-ig volt jogász	225
1825—1850-ig „ „	390
1850-ben „ „	115
1860—1865-ig „ „	600
1873-ban „ „	1300

ugyanekkor volt az egész országban 4800 ügyvéd.

Miután a felvetett kérdés elsősorban a fővárosi ügyvédek-
ket érinti, lássuk a budapesti ügyvédi kamara tagjainak szá-
mát 1875-től máig.

A budapesti ügyvédi kamaránál be volt jegyezve az

1875. év végén	708 ügyvéd	1901. év végén	1268 ügyvéd
1876. „ „	749 „	1902. „ „	1374 „
1877. „ „	778 „	1903. „ „	1335 „
1878. „ „	791 „	1904. „ „	1400 „
1879. „ „	782 „	1905. „ „	1453 „
1880. „ „	778 „	1906. „ „	1546 „
1881. „ „	776 „	1907. „ „	1623 „
1882. „ „	775 „	1908. „ „	1718 „
1883. „ „	773 „	1909. „ „	1791 „
1884. „ „	773 „	1910. „ „	1891 „
1885. „ „	767 „	1911. „ „	2001 „
1886. „ „	790 „	1912. „ „	2110 „
1887. „ „	809 „	1913. „ „	2390 „
1888. „ „	829 „	1914. „ „	2455 „
1889. „ „	869 „	1915. „ „	2451 „
1890. „ „	898 „	1916. „ „	2453 „
1891. „ „	935 „	1917. „ „	2434 „
1892. „ „	987 „	1918. „ „	2500 „
1893. „ „	1022 „	1919. „ „	2605 „
1894. „ „	1040 „	1920. „ „	2840 „
1895. „ „	1048 „	1921. „ „	3067 „
1896. „ „	1065 „	1922. „ „	3193 „
1897. „ „	1123 „	1923. „ „	3198 „
1898. „ „	1181 „	1924. „ „	3177* „
1899. „ „	1205 „	1925. „ „	3217 „
1900. „ „	1233 „		

E táblázat szerint a szaporulat az első tiz évben 65, a
második tiz évben 273, a harmadik tiz évben 352, a negyedik
tiz évben 1002 és az ötödik tiz évben 726.

A számarány még kirívóbb, ha megállapítjuk, hogy a
háboru kitérőse óta körülbelül 800-al, vagyis az összlétszám
egy harmadával szaporodtunk, holott a világfelforgató esemé-
nyek következtében legalább ennyivel kellett volna a létszám-
nak apadnia, vagyis lenne ma Budapesten 1600 ügyvéd, ami
még mindig azt jelentené, hogy a háboru előtti létszám mel-
lett is jogosak voltak a már akkor elhangzott panaszok és sé-
relmek.

* A kalocsai ügyvédi kamara 1924. évi január 1-vel felállítván,
kihagyott e létszámból 62 ügyvéd, ki az új kamara kötelékébe ment át.
Viszont e létszámban szerepel 61 menekült ügyvéd.

A tulzsufolttság okozta bajokkal a budapesti kamara már a 80-as évek elején, tehát oly időben, midőn a létszám 800-on alul volt, komolyan foglalkozott. Egy évtizedes előkészület után látott napvilágot 1891-ben egy ügyvédi erényekben ragyogóan tündöklő kartársunk, *dr. Robitzek József* terve az ügyvédi segély és nyugdíjalap megalkotása felől. E kérdésnek boldog emlékü barátom akkori betegsége folytán az 1893-i szegedi II. orsz. ügyvédgyűlésen én voltam az előadója. Miután karunk díszel, élükön boldog emlékü *dr. Nagy Dezső* állandóan foglalkoztak e kérdéssel, mely négy országos ügyvédgyűlés napirendjén is volt, megalkottatott végre az 1908. évi XL. t.-c.-el az Országos Ügyvédi Gyám- és Nyugdíjintézet, mely azonban szintén bőven sínyli a leromlott viszonyokat.

A gazdasági kérdések állandóan napirendjén voltak az országos ügyvédgyűléseknek, melyek között az utolsó 1924. évi december hó 4-én tartott. E kérdések felbukkantak minden kamarai választás alkalmából. 1922. évi december hó 17-én *dr. Pap József* elnök kezdeményezésére országos kamarai értekezlet vitatta meg az ügyet. Az egyes kamarák válaszmányai, közgyűlései, évi jelentései és a szakasjtó szünet nélkül foglalkoznak a dologgal és az eredmény — szaporodunk vigan tovább, a megélhetés mind lehetetlenebb és hova előbb bekövetkezik egy talán már fel sem tartóztatható katasztrófa.

A legtöbb orvosszer, melytől segítséget reméltek, törvényhozási aktust igényelt. Már pedig felülről hiába várjuk az áldást.

Az ügyvédséget szabályozó rendeletek, az I. Lipót korabeli 1695-ös, a III. Károly alatt kelt 1723-as szabályozás, Mária Terézia 1769-iki már említett rendelete, I. Ferenc 1804-ben kiadott instrukciója függőségben tartották az ügyvédek. Maguk a törvények nálunk, de egyebütt is ügyvéd-ellenesek voltak a régi időkben is, pl. az 1486. évi 69. t.-c. elrendeli, hogy az ügyvéd csak 14 pert vállalhasson, feltéven, hogy nyereségvagyból többet vállalna, mint ahány pert elláthatna, az 1563. évi 49. t.-c. alapján a bíróság kitorölheti az ügyvédnek oly szóváltásait, melyeket szőszaporításnak és perhuzásra célzó üres beszédnek tart, az 1609. évi 44. és az ezt megerősítő 1655. évi 61. t.-c. megtiltják, hogy ügyvéd országgyűlési követ lehessen, az 1723. évi 38. t.-c. szerint „haszontalan kifogásokkal élni nem szabad“ — „minél rövidebbek legyenek az ügyvéd felelései“. Az 1827. évi országos munkálát is az ügyvédek a bíróság pusztá önkénytől függő büntetések alá veti, sőt fenntartja a régi szabályt, mely a büntetések országos kihirdetését rendeli el. Ismeretes *Napoleon* mondása: „Bár minden ügyvéd nyelvét kivághatnám, aki azt a kormány ellen használja.“ *II. Frigyes* porosz király alatt állami kinevezéstől függték az ügyvédek; fizetést sportulákban kaptak, mint a bírák.

Évtizedek óta ismert jelszavak a községi jegyzők magánmunkálatainak betiltása, a közügyvédség megszüntetése, a bírói döntést nem igénylő perenkivüli ügyek ellátása bizassék ügyvédekre és közjegyzőkre stb. stb. Alkalomszerűleg hangoztas-

suk ezeket, küzdjünk is értük. Miután azonban egyik-másik óhajunk talán csak további évtizedek múlva, a legtöbb ily természetű kívánság azonban sohasem fog megvalósulni, de mi nem várhatunk, foglal kozzuk érdemileg oly javaslatokkal, melyeket önerónkból és legfeljebb még olyanokkal, melyeket egyszerű kormányrendelettel lehet, de mielőbb valóra váltani.

Még nem vagyunk ennyire. Lássuk előbb a tényleges állapotokat és kutassuk azok indító okait.

II. A megélhetési viszonyok.

Az ügyvédeknek Mária Terézia királyné 1769. rendeletére adott észrevételeiben olvashatjuk: „Az előkelő jellemű emberek nem resteltek az ügyvédi hivatást teljesíteni. Inkább a becsületért, mint az ugy is csekély díjért kínálták munkájukat a honpolgároknak. A díj helyét a fiataloknál az a remény pótolta, hogy magasabb hivatalba jutnak; az öregebbek beérték a közbecsüléssel és köztisztességgel.“

Igy volt ez hajdan, így volt ez ujabban is. *Királik Lajos** a negyedszázad előtti viszonyokat, midőn Budapesten kb. 1300 ügyvéd volt, ekként jellemzi: „Tíznek talán van évi 20.000 frt keresete, ami nem zárja ki, hogy egyik-másik 60.000 frtot is kap 30 év alatt egyszer egy évben. 25—40-en keresnek átlag 8000 frtot, 100-an 2—300 frtot, 200-an 2000 frton alul. Öröklött, vagy másképp szerzett vagyona lesz talán 150—200-mak. Aránylag sokan, talán százan is iparvállalatokban, kereskedésben, bérletben vannak érdekelve és abból szereznek.“

Több kartársam által támogatott nézetem szerint ma a budapesti ügyvédek tíz százalékának, kérek számban 300 ügyvédnek nagyon jó dolga van, 30 százalék, kerek számban 1000 ügyvéd meg tud az ügyvédségből élni, 30 százalék az ügyvédkedés mellett minden lehető és lehetetlen mellékfoglalkozást tűz és így valahogy eltengeti életét, további 30 százalék azonban egyenesen nyomorog. Ezen négy csoportot így nevezem: kiváltságosak, boldogulók, tengődők és nincstelének.

Ha ez igaz és félek attól, hogy ez megdönthetetlenül igaz, akkor ez dermesztő igazság. De ha ezt megállapítjuk és tétlenek maradunk, bünt követünk el, mely alól nincs feloldás.

III. A tulzsufoltság okai.

Már a régi világban sem az ügyvédi hivatás vonzotta az illetőket e pályára. Az ügyvédség csak ugró deszkául szolgált a közhivatali tiszttséghez, a követi, vagy egyéb méltósághoz. Mig azonban annak előtte szük körből rekrutálódtak az ujoncok, 1867 után és különösen az ezt követő gazdasági fellendülés folytán nemesak minden „ur“ adta fiát more patrio jogásznak, hanem az u. n. legszélesebb rétegek is ide tódultak az ügyvédi pályára. Ügyvédből minden lehet. Értsd „min-

* A Magyar Ügyvédség I. kötet. 272. lap. Budapest. Franklin-Társulat.

den“ alatt: miniszter, főispán, képviselő, bankigazgató, stb.

Az ügyvédi oklevél relative olcsóbban szerezhető meg, mint bármely más diploma. Érettségi után a fiatalember csak beiratkozik az egyetemre, emellett már hivatalban, irodában, vagy egyebütt megkeresheti kenyerét.

A rossz minősítési törvény sokakat készítetett arra, hogy ügyvédi oklevelet szerezzenek, mert ez a legmagasabb kvalifikáció. Mig egy időben ez a csoport tényleg nem is gondolt az ügyvédi gyakorlatra, mint kenyérkeresetre, régóta észleljük, hogy itt rekedtek e pályán azok is, kik eredetileg egyébként kívántak elhelyezkedni.

Igy fajult el a tultengés már régesrég óta. Szertelenül fokozta e bajokat a mai nagy átkunk, Trianon. Három irányban. Először ijesztően növelte a létszámot és pedig ugy a menekültek, mint az 1921. évi 27. t.-c. alapján a közhivatali állásból ide özönlöttek révén. Másodszor a Trianon nyomában bekövetkezett helyzet a kereseti lehetőségeket vágta el, amennyiben elszakadt az ország kétharmada, a csonka ország élszegényedett és összeköttetéseink a szomszéd országokkal lényegesen meglazultak. Harmadszor a csökkenő bevételkel szembe került a sokkalta megdrágult megélhetés.

A kar, mint megállapítottuk, Mária Teréziától maig tulsufolt volt, azóta állandó a panasz emiatt. De mi bajt okozott 800 ügyvéd egész Magyarországon a nagy királyné idejében vagy 7—800 fővárosi ügyvéd rendtartásunk képviselőházi tárgyalása idején és illetve a mult század 80-as éveinek elején, midőn ma ily arányban 1600 ügyvéd is méltán jajszóra fakadhatna, de Trianon dacára kétszer ennyien vagyunk!

IV. A mai tulsufoltság következményei.

A mai tulsufoltság következményeit, fájdalom, könnyű megjósolni. A létszám 10%-ának mindig jól fog menni a dolga. De ha ez kevesebbet is keresne, ezzel ugyan kár törödni.

Am a baj minden többi csoportban és pedig minden következőnél nagyobb méreteken fog jelentkezni, mint az előző csoportnál.

A második csoporthoz tartozó 30%-ból egy rész még mindig meg fog tudni élni az ügyvédségből. De már ennek munkája olcsóbb és rosszabb lesz. Ez az adott esetben nem azt jelenti, hogy ennek majd örül a kliens, mert az olcsóbbodás csak azt fogja eredményezni, hogy a nagyobb kiínálat folytán a tisztességtelen verseny szabályai még veszedelmesebben fognak érvényesülni, mint ma. De a munka rosszabb is lesz, mert ha a megélhetés gondjai a továbbképzést szinte lehetetleníteni fogják, ugy az ügyvédi teljesítmény minősége sem lesz kielégítő. Ugyanezen második csoport tekintélyes része azonban már egyáltalán nem fog az ügyvédségből megélni, hanem egyszerűen le fog csuszni az u. n. tengődők harmadik kategóriájába. Akik pedig eddig is ide tartoztak, azok bizony a nincstelenek negyedik kategóriájába fognak lezúlleni.

Számokban beszélve, marad cca 300 ügyvéd, kiknek mindig jól fog menni. A második csoportban azonban lesz ezer helyett csak 500 ügyvéd, 500 pedig innen lekerül a tengődökhöz. Ezek közt lesz a most említett 500 és az eddig odasoroltak fele, összesen tehát a régi ezres létszám. A nincstelének birtokállományában megmarad mind az ezer, ki eddig is ott volt, de e csoport szaporodik a harmadik kategóriából odakerültek számával, úgyhogy lesz összesen 1500 nincstelen, az összlétszám fele.

Quod Deus avertat!

Ezzel szemben akarom és akarnunk kell mindnyájunknak azt, hogy elsősorban a nincsteleneken segítsünk. Az itt sinylődő 30%-ot kell csökkenteni, ezek egy részének oda kell sorolni, hova ma az u. n. tengődők tartoznak. A tengődők során is segíteni kell, hogy ezek viszont a boldogulók csoportjába léphessenek elő s eleje vételessék annak, hogy egy részük sorsa még rosszabbra ne forduljon. Az első csoporttal ne törődjünk. Örülnünk kellene, ha azok száma még nagyobb lenne.

Kivülről gyakran halljuk, mit panaszkodnak az ügyvédek, hisz igaz, hogy rosszak az általános gazdasági viszonyok, de ennek a ténynek egyedül az ügyvédek veszik hasznát. Nagy tévedés. Rossz gazdasági viszonyok közepette lehet egy maroknyi ügyvédnek alkalmi munkaköre, de még ezek sem jutnak mindnyájan keresethez, hisz ilyenkor az ügyvéd csak dolgozik, ám nincs, aki megfizesse.

Fordítva is csak korlátok között áll meg a tétel. Azaz igaz, hogy az általánosan egészséges gazdasági viszonyok üdvös hatásait az ügyvédek is megérik, de, olyan egészséges gazdasági viszonyokat még elképzelni sem lehet, melyek mellett Budapestén több mint 3000 ügyvéd hivatása gyakorlatából meg tudjon élni. Hisz láttuk, hogy a kar tulszűfolt századok óta, panasz pedig akkor is volt, midőn egyébként jó viszonyok közt éltünk.

Vannak hangok, melyek szerint az ügyvédek nagy részem is érdemli meg, hogy jobban menjen a sora. Keressük a hibát az illetőkben magukban. Qui bene distinguit, bene docet. El kell ismernünk, hogy az egyensúlyt nemcsak a bevételek fokozásával, hanem a kiadások csökkentésével is el lehet érni. Az első csoporttal nem törődünk, a tengődők és nincstelenekekre nem áll a tétel, annak tehát jelentősége csak a boldogulók u. n. második csoportjára nézve van. Itt igaz az, hogy az ide sorolhatók túlköltekeznek és egy részük ezért csuszik le. Ezen bajon azonban nehéz segíteni, mert általános magyar betegséggel állunk szemben, amelleit ügyvédnek ezer és egy oknál fogva nehezebb standardját leszállítani, mint másnak. Különben az élet oly rideg tanítómester, hogy a szóbanforgó kartársakat bizony-bizony kioktatja, hogy hátrább az agarakkal.

Az én tapasztalatom az, hogy a legtöbb ügyvéd, kinek nem jól, vagy egyáltalán nem megy a sora, ebben nem hibás. Épp a fiatal gárdának van számos tagja, ki képzettségénél és munkaképességénél fogva feltétlenül megérdemelné,

hogy jól megalapozza jövőjét és mégis hiába küzd. Ennek okát szerintem az általános bajoktól eltekintve a verseny kinővéseiben találhatjuk meg.

Végül a tulzsufoltság legsajgóbb sebére kívánok rámutatni. A boldogulók is csak addig boldogulnak, míg munkaképesek. Több mint félszázad óta élek ügyvédi és csak ügyvédi légkörben. Nem tudok rá esetet, hogy akárcsak egyetlen magyar ügyvéd tisztán ügyvédi keresményből vagyont hagyott volna hátra. Ha ez így volt már a háboru előtt, még szomorubb a kép azóta. Hisz ha már egyszer az ügyvéd meg is takarított valamit, azt bizony nem tudta átmenteni. Az ügyvéd értékpapírba fektette pénzét, mi lett abból? A boldogulók, ha végig azok maradnának is; legjobb esetben u. n. sovány Notpfenniget hagyhatnak örököseikre, míg életükben bekövetkező munkaképtelenségük esetében még saját gyógykezeltetésükre sem telik, családjuk pedig egyenest kétségbeesítő helyzetbe kerül. Szinte irigylésreméltó azon kisszámu ügyvédi özvegyek és árvák sorsa, kik még összeköttetésük révén trafik, zongora, ének- vagy nyelvlecke, kézimunka vagy ügynökösködés árán magukat, családjukat valahogy a víz felett tudják tartani.

Dr. Szilágyi Artur Károly.

(Folytatjuk.)

Ügyvédi immunitás.

Az ügyvédi immunitás kérdését a háboru utáni abnormis izgatott életviszonyok tolták az előtérbe. Amint az emberi organizmus egyes szerveire az egyén akkor lesz figyelmes, amikor az organizmus beteg, illetve az egyes szervek abnormisan működnek, úgy a beteg társadalom is ily időkben teszi figyelmessé a jogi élet faktorait az egyes jogintézmények meg nem felelő voltára.

Mielőtt az ügyvédi immunitás továbbfejlesztésének kérdésével foglalkoznék, tisztáznom kell az ügyvédi immunitásnak helyes fogalmát. Az ügyvédi immunitás helyes fogalmának meghatározásánál célszerű az országgyűlés tagjainak immunitását röviden tárgyalni és ezen rokonintézmény kapcsán a következtetéseket levonni. Ez az immunitás tudvalévöleg különös szabályok alá helyezi az országgyűlés tagjait, nem azzal a szándékkal, hogy az országgyűlés tagjainak, a jogegyenlőség elvének rovására kiváltságot adjon, hanem azért, hogy biztosítsa a törvényhozói funkciók helyes ellátását. Ez a mentelmi jog tudvalévöleg két, lényegileg különböző, intézményt foglal magában, úgymint a *felelőtlenséget* és a *sérthetetlenséget*. A felelőtlenség alatt értjük azt, hogy a törvényhozás tagjai által, hivatásuk gyakorlása közben tett nyilatkozatokért, illeve ily irányu tetteikért, őket csupán az országgyűlés vonhatja felelőssé. A sérthetetlenség alatt pedig azt értjük, hogy az ország-